

Brussel, 26 februari 2015
(OR. en)

6603/15

**Interinstitutioneel dossier:
2013/0409 (COD)**

**DROIPEN 20
COPEN 62
CODEC 257**

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	Raad
nr. vorig doc.:	6327/15 DROIPEN 18 COPEN 56 CODEC 211
Nr. Comdoc.:	17635/13 DROIPEN 160 COPEN 237 CODEC 2931
Betreft:	Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende voorlopige rechtsbijstand voor verdachten en beklaagden wie de vrijheid is ontnomen en rechtsbijstand in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel = Algemene oriëntatie

1. Op 27 november 2013 heeft de Commissie een voorstel ingediend voor een richtlijn betreffende voorlopige rechtsbijstand voor verdachten en beklaagden wie de vrijheid is ontnomen en rechtsbijstand in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel.¹
2. Het voorstel verwijst naar maatregel C van de routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures.² Het houdt nauw verband met Richtlijn 2013/48/EU betreffende het recht op toegang tot een advocaat.

¹ 17635/13 + ADD 1 + ADD 2 + ADD 3.

² PB C 295 van 4.12.2009, blz. 1.

3. Sinds juli 2014 heeft de Groep materieel strafrecht het voorstel herhaaldelijk besproken op maandelijkse vergaderingen. Op 2 juli 2014 heeft het CATS een oriënterend debat over de ontwerprichtlijn gehouden. Op 23 oktober 2014 heeft het zich gebogen over het vraagstuk van de kosten in verband met de verlening van rechtsbijstand in de uitvaardigende lidstaat in het kader van de uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel in de uitvoerende lidstaat.
4. Op 4 december 2014 heeft de Raad de stand van de onderhandelingen over het dossier opgemaakt, waarbij hij gelastte de werkzaamheden op technisch niveau voort te zetten. Op 25 februari 2015 heeft het Coreper ermee ingestemd het dossier aan de Raad voor te leggen.
5. De Raad wordt verzocht om de vaststelling van een algemene oriëntatie over de tekst, als vervat in de bijlage³, die de basis zal vormen voor de toekomstige onderhandelingen met het Europees Parlement in het kader van de gewone wetgevingsprocedure.

³ Wijzigingen ten opzichte van het Commissievoorstel zijn **vetgedrukt**.

Voorstel ⁴ ⁵ voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**betreffende voorlopige rechtsbijstand voor verdachten en beklaagden wie de vrijheid is
ontnomen en rechtsbijstand in procedures ter uitvoering van een Europees
aanhoudingsbevel**

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 82, lid 2, onder b),

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

⁴ IE en UK hebben besloten geen gebruik te maken van de mogelijkheid van een "opt-in" bij de aanneming van de voorgestelde richtlijn, als bedoeld in artikel 3 van Protocol (nr. 21) bij de Verdragen; DK neemt niet deel, in overeenstemming met artikel 1 van Protocol (nr. 22) bij de Verdragen.

⁵ NL maakt een voorbehoud voor parlementaire behandeling.

Overwegende hetgeen volgt:

(1) [verplaatst naar overweging 4a]

(1a) In artikel 47, derde alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (het Handvest), artikel 6, lid 3, onder c), van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (het EVRM) en artikel 14, lid 3, onder d), van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (het IVBPR) is het recht op rechtsbijstand in strafprocedures onder de in deze bepalingen genoemde voorwaarden vastgelegd.

(1b) De Unie heeft zich ten doel gesteld een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht te handhaven en te ontwikkelen. Volgens de conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad van Tampere van 15 en 16 oktober 1999, en met name punt 33, moet het beginsel van de wederzijdse erkenning van vonnissen en andere beslissingen van rechterlijke instanties de hoeksteen van de justitiële samenwerking in burgerlijke en in strafzaken binnen de Unie worden, omdat een versterkte wederzijdse erkenning en de noodzakelijke onderlinge aanpassing van de wetgevingen de samenwerking tussen bevoegde autoriteiten en de rechtsbescherming van het individu ten goede zouden komen.

(1c) Krachtens artikel 82, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) "berust de justitiële samenwerking in strafzaken in de Unie op het beginsel van de wederzijdse erkenning van rechterlijke uitspraken en beslissingen ...".

(1d) De toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning van strafrechtelijke beslissingen veronderstelt dat de lidstaten vertrouwen hebben in elkaars strafrechtstelsels. De omvang van die wederzijdse erkenning wordt zeer sterk bepaald door een aantal parameters, waaronder regelingen voor de bescherming van de rechten van verdachten of beklaagden en gemeenschappelijke minimumnormen die noodzakelijk zijn om de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning te vergemakkelijken.

- (1e) **Hoewel alle lidstaten partij zijn bij het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, heeft de ervaring geleerd dat dit gegeven op zich niet altijd zorgt voor voldoende vertrouwen in de strafrechtstelsels van andere lidstaten.**
- (2) [verplaatst naar overweging 4b]
- (2a) **De Raad heeft op 30 november 2009 een resolutie aangenomen over een routekaart ter versterking van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden in strafprocedures ("de routekaart").⁶ De routekaart, die uitgaat van een stapsgewijze benadering, vergt de vaststelling van maatregelen met betrekking tot het recht op vertaling en vertolking (maatregel A), het recht op informatie over de rechten en informatie over de beschuldiging (maatregel B), het recht op juridisch advies en rechtsbijstand (maatregel C), het recht te communiceren met familie, werkgever en consulaire autoriteiten (maatregel D), en bijzondere waarborgen voor kwetsbare verdachten of beklaagden (maatregel E).**
- (3) (...) **De Europese Raad heeft zich op 11 december 2009 ingenomen verklaard met de routekaart, en maakte deze tot onderdeel van het programma van Stockholm - Een open en veilig Europa ten dienste en ter bescherming van de burger (punt 2.4).⁷ De Europese Raad nodigde de Commissie uit om de voorstellen waarin de routekaart voorzag met het oog op een snelle uitvoering in te dienen, om onderzoek te doen naar verdere elementen van minimale procedurele rechten voor verdachten en beklaagden, en om na te gaan of andere punten, bijvoorbeeld de onschuldpresumptie, aandacht moeten krijgen teneinde een betere samenwerking op dit gebied te bevorderen.**

⁶ PB C 295 van 4.12.2009, blz. 1.

⁷ PB C 115 van 4.5.2010, blz. 1.

- (4) Er zijn tot dusver drie maatregelen betreffende procedurele rechten in strafprocedures aangenomen, namelijk Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van **20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures**⁸, Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van **22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures**⁹ en Richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van **22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming.**¹⁰
- (4a) **Deze richtlijn betreft het tweede deel van maatregel C van de routekaart, betreffende "rechtsbijstand"**. Deze richtlijn beoogt dat het recht op toegang tot een advocaat als bepaald in Richtlijn 2013/48/EU daadwerkelijk kan worden uitgeoefend door het beschikbaar maken, indien de betrokkenen daarom hebben verzocht, van de bijstand van een door de lidstaten betaalde advocaat aan personen wie in een vroeg stadium van een strafprocedure de vrijheid is ontnomen, en aan in de uitvoerende staat gearresteerde personen die worden gezocht in een procedure van overlevering uit hoofde van Kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad (procedure ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel).
- (4b) Met behulp van minimumvoorschriften voor de bescherming van de procedurele rechten van verdachten en beklaagden dient deze richtlijn het vertrouwen van de lidstaten in de strafrechtstelsels van andere lidstaten te versterken; aldus kan de richtlijn de wederzijdse erkenning van beslissingen in strafzaken helpen verbeteren.

⁸ Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures (PB L 280 van 26.10.2010, blz. 1).

⁹ Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PB L 142 van 1.6.2012, blz. 1).

¹⁰ Richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming (PB L 294 van 6.11.2013, blz. 1).

- (5) [verplaatst naar overweging 7b]
- (6) (...)
- (7) Zoals het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ("EHRM") heeft bepaald, bestaat een van de fundamentele kenmerken van een eerlijk proces erin dat iedereen aan wie een strafbaar feit ten laste wordt gelegd, daadwerkelijk wordt verdedigd door een, zo nodig officieel aan te wijzen, advocaat. De eerlijkheid van strafprocedures vereist dat een verdachte vanaf de vrijheidsbeneming toegang tot rechtsbijstand wordt verleend.
- (7a) Onder rechtsbijstand moet worden begrepen, door een staat gewaarborgde bijstand die verleend wordt door eenieder die, in overeenstemming met het nationaal recht, beschikt over een kwalificatie en erkenning als advocaat als beschreven in Richtlijn 2013/48/EU.**
- (7b)** Rechtsbijstand dient de kosten te dekken van de verdediging (...) voor verdachten of beklaagden in strafprocedures en voor personen die worden gezocht in een procedure ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel.
- (8) (...)
- (9) Willen verdachten of beklaagden wie de vrijheid is ontnomen, in staat zijn hun recht op toegang tot een advocaat in de eerste fasen van de procedure daadwerkelijk uit te oefenen, dan mag het niet zo zijn dat zij op die toegang moeten wachten totdat het verzoek om **gewone** rechtsbijstand is verwerkt en beoordeeld is of de criteria om voor **gewone** rechtsbijstand in aanmerking te komen, zijn vervuld. Lidstaten moeten er daarom voor zorgen dat er, **nadat een persoon de vrijheid is ontnomen, uiterlijk** voordat het verhoor wordt afgenomen, onverwijld toegang tot voorlopige rechtsbijstand wordt verleend. Deze dient (...) beschikbaar te zijn **totdat de betrokkene in vrijheid wordt gesteld** of de bevoegde autoriteit de **definitieve** beslissing over de **gewone** rechtsbijstand heeft genomen en (...), ingeval het verzoek om **gewone** rechtsbijstand wordt ingewilligd, de aanwijzing van de advocaat door de bevoegde autoriteit van kracht is geworden, **of, ingeval het verzoek wordt verworpen, deze beslissing definitief is geworden. Een beslissing inzake gewone rechtsbijstand moet als onherroepelijk worden beschouwd als tegen die beslissing geen bezwaar of beroep meer openstaat.**

- (9a) Met betrekking tot bepaalde lichte strafbare feiten, zoals verkeersdelicten, overtredingen van algemene gemeentelijke verordeningen of overtredingen tegen de openbare orde zou de eis dat de bevoegde autoriteiten ook het recht op voorlopige rechtsbijstand moeten waarborgen, buiten proportie zijn. Wanneer volgens het nationaal recht een andere autoriteit dan een in strafzaken bevoegde rechter bevoegd is voor het opleggen van sancties wegens lichte strafbare feiten, mits tegen een dergelijke sanctie hoger beroep openstaat of deze sanctie anderszins naar een in strafzaken bevoegde rechter kan worden verwezen, of indien voor zulke lichte strafbare feiten geen vrijheidsbeneming kan worden opgelegd, is het recht op voorlopige rechtsbijstand, zoals vastgesteld bij deze richtlijn, niet van toepassing.**
- (9b) Wanneer deze richtlijn verwijst naar verdachten of beklaagden wie de vrijheid is ontnomen, dient hieronder te worden verstaan betrokkenen wie in de loop van een strafprocedure de vrijheid is ontnomen als bedoeld in artikel 5, lid 1, onder c), EVRM, zoals uitgelegd in de jurisprudentie van het EHRM.**
- (9c) Bepaalde situaties kunnen leiden tot kortstondige beperkingen van de vrijheid van de betrokkene. In deze situaties kan de betrokkene niet worden geacht of worden verplicht zijn rechten van de verdediging actief uit te oefenen, bijvoorbeeld in het kader van een verhoor dat uitsluitend tot doel heeft de betrokkene te identificeren, na te gaan of hij in het bezit is van wapens of uitsluitel te krijgen over soortgelijke veiligheidskwesties. Dergelijke situaties mogen voor de toepassing van deze richtlijn niet worden beschouwd als vrijheidsbeneming.**
- (9d) Rechtmatige arrestatie of detentie van een verdachte of beklaagde wegens niet-naleving van een rechtmatig bevel tot nakoming van een door de wet voorgeschreven verplichting in de zin van artikel 5, lid 1, onder b), van het EVRM, moet buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn blijven. Bijvoorbeeld, indien een persoon in geval van niet-naleving van een rechtmatig bevel om te verschijnen, onder dwang naar een bevoegde rechtshandhavings- of justitiële autoriteit wordt gebracht, dan mag deze richtlijn niet van toepassing zijn. Zodra de persoon voor de bevoegde autoriteit is gebracht en indien aan de criteria voor de toepassing van de richtlijn is voldaan, moet de betrokkene aanspraak kunnen maken op alle rechten waarin deze richtlijn voorziet.**

(10) De lidstaten dienen ervoor te zorgen dat voorlopige bijstand wordt verleend voor zover deze noodzakelijk is en dat deze niet wordt beperkt op een wijze die verdachten of beklaagden belet het recht op toegang tot een advocaat, waarin met name artikel 3, lid 3, van Richtlijn 2013/48/EU voorziet, daadwerkelijk uit te oefenen. **Met betrekking tot onderzoekshandelingen of bewijsvergaringshandelingen bepaalt dat artikel dat verdachten of beklaagden ten minste het recht hebben dat hun advocaat aanwezig is bij drie soorten dergelijke handelingen, namelijk meervoudige confrontaties, enkelvoudige confrontaties en reconstructies van de plaats delict, mits het handelingen betreft waarin het nationale recht voorziet, waarbij de aanwezigheid van de verdachte of beklaagde vereist is of die door laatstgenoemden mogen worden bijgewoond. Deze minimale handelingen omvatten geen andere onderzoekshandelingen of bewijsvergaringshandelingen, zoals het afnemen van een bloed- of DNA-monster, vingerafdrukken of een alcoholtest. De lidstaten kunnen overeenkomstig het nationaal recht voorzien in het recht op voorlopige rechtsbijstand voor dergelijke onderzoekshandelingen of bewijsvergaringshandelingen.**

(10a) De lidstaten dienen ervoor te zorgen dat, indien de betrokkenen hun vrijheid wordt ontnomen, hun onverwijld en uiterlijk vóór het verhoor door de bevoegde autoriteiten voorlopige rechtsbijstand wordt verleend. Dit houdt in dat, indien de betrokkene daarom verzoekt, hem zo spoedig als nodig is voor een doeltreffende uitoefening van de rechten van de verdediging en in elk geval voordat het verhoor plaatsvindt, voorlopige rechtsbijstand moet worden verleend. In dit verband wordt erkend dat in bepaalde situaties, bijvoorbeeld op ongunstige uren, een bepaalde tijd kan verstrijken voordat regelingen kunnen worden getroffen om in het kader van de rechtsbijstand de bijstand van een advocaat te krijgen.

(10b) Voor bepaalde strafbare feiten kunnen de lidstaten bepalen dat voorlopige rechtsbijstand alleen wordt verleend indien zulks in het belang van een goede rechtsbedeling is vereist. Artikel 6, lid 3, onder c), EVRM bepaalt dat rechtsbijstand moet worden verleend indien het belang van de rechtspraak dit eist. Criteria aan de hand waarvan de bevoegde autoriteiten moeten bepalen of dit het geval is, zijn de complexiteit van de zaak, de ernst van het ten laste gelegde strafbare feit, de zwaarte van de sanctie die redelijkerwijs te verwachten is en de vraag in hoeverre de betrokkene in staat is zichzelf te verdedigen.

(10c) Deze uitzondering mag alleen van toepassing zijn op minder ernstige strafbare feiten, gelet op het gewicht van de te beschermen publieke belangen en rekening houdend met de zwaarte van de sanctie, zoals bepaald in de nationale wetgeving. Voorlopige rechtsbijstand moet in ieder geval worden verleend wanneer de verdachte of de beklaagde voor een bevoegd rechtscollege of bevoegd rechter wordt gebracht met het oog op een beslissing over voorlopige hechtenis.

(11) Personen die in een procedure tot uitvoering van een Europees opsporingsbevel worden gezocht (...), dienen recht op voorlopige rechtsbijstand in de uitvoerende lidstaat te hebben vanaf de vrijheidsbeneming(...) totdat de bevoegde autoriteit de beslissing over de **gewone** rechtsbijstand heeft genomen **of de betrokkene in vrijheid is gesteld** en, in gevallen (...) van (...) afwijzing, die beslissing definitief is geworden, of, ingeval het verzoek om **gewone** rechtsbijstand wordt ingewilligd, de aanwijzing van de advocaat door de bevoegde autoriteit van kracht is geworden.

(12) De lidstaten dienen te kunnen bepalen dat de vergoeding van de kosten in verband met voorlopige rechtsbijstand voor verdachten of beklaagden wie de vrijheid is ontnomen en de vergoeding van de kosten in verband met de voorlopige rechtsbijstand voor gezochte personen, van deze personen kunnen worden teruggevorderd wanneer vervolgens bij de beoordeling of zij recht op **gewone** rechtsbijstand hebben, wordt vastgesteld dat zij niet voldoen aan de criteria om op grond van het nationaal recht voor **gewone** rechtsbijstand in aanmerking te komen.

(12a) Voorlopige rechtsbijstand dient te worden opgevat als een tijdelijke noodregeling voor onvoorwaardelijke toegang tot rechtsbijstand in geval van vrijheidsbeneming, die ervoor zorgt dat het recht op een eerlijk proces in de eerste fasen van de strafprocedure gewaarborgd wordt. De voorlopige rechtsbijstand moet onverwijld beschikbaar zijn op verzoek van de betrokkene, en in elk geval voordat het verhoor plaatsvindt. Die toekenning van voorlopige rechtsbijstand kan achteraf worden getoetst aan de criteria voor gewone rechtsbijstand, indien deze criteria in het nationaal recht bestaan, en bepaald kan worden dat de desbetreffende kosten later moeten worden terugbetaald.

- (12b) In sommige lidstaten bestaat geen onderscheid tussen voorlopige en gewone rechtsbijstand. Indien er een alomvattende regeling voor rechtsbijstand bestaat die waarborgt dat de betrokkenen onverwijld de bijstand van een advocaat kunnen krijgen na de vrijheidsbeneming en uiterlijk voordat het verhoor plaatsvindt, dient deze regeling te worden geacht in overeenstemming te zijn met de door onderhavige richtlijn opgelegde verplichtingen met betrekking tot voorlopige rechtsbijstand.**
- (12c) Onverminderd de op grond van het nationaal recht verplichte aanwezigheid of bijstand van een advocaat, indien de verdachte of beklaagde de vrijheid is ontnomen en hij voorlopige rechtsbijstand geniet, kan de bevoegde instantie de betrokkene verzoeken met betrekking tot de indiening van een verzoek om gewone rechtsbijstand een verklaring af te leggen teneinde te garanderen dat de beslissing over de gewone rechtsbijstand tijdig wordt genomen. De lidstaten kunnen voorzien in specifieke bepalingen tot vaststelling van de gevolgen van een dergelijke verklaring dan wel de gevolgen van het niet tijdig afleggen ervan.**
- (12d) Bij de uitvoering van deze richtlijn moet rekening gehouden worden met de bepalingen van Richtlijn 2012/13/EU, die voorschrijven dat verdachten of beklaagden, alsook gezochte personen in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel, die zijn aangehouden of gedetineerd in de zin van die richtlijn, onverwijld een schriftelijke verklaring van rechten wordt bezorgd, met informatie over het recht op kosteloze rechtsbijstand en de voorwaarden waaronder deze bijstand kan worden verkregen.**
- (12e) De lidstaten dienen de nodige regelingen te treffen om te waarborgen dat verdachten of beklaagden de door deze richtlijn verleende rechten daadwerkelijk kunnen uitoefenen. Hierbij zij opgemerkt dat indien de betrokkene, nadat hij door de bevoegde autoriteiten is geïnformeerd over zijn rechten op grond van deze richtlijn, besluit die rechten uit te oefenen, de bevoegde autoriteiten de aanwijzing van een pro-Deoadvocaat moeten faciliteren. Te dien einde kunnen de lidstaten voorzien in procedures en mechanismen, bijvoorbeeld regelingen voor pro-Deoadvocaten of diensten voor dringende rechtsbijstand, die op korte termijn op politiebureaus of in detentiecentra bijstand kunnen verlenen, zodat het recht op voorlopige rechtsbijstand daadwerkelijk wordt toegepast in de praktijk.**

- (13) Om te waarborgen dat gezochte personen daadwerkelijke toegang tot een advocaat in de uitvoerende staat hebben, dienen de lidstaten ervoor te zorgen dat deze personen toegang tot **gewone** rechtsbijstand hebben tot de overlevering, of, wanneer er geen overlevering plaatsvindt, tot de beslissing inzake **niet**-overlevering definitief geworden is. Het recht op **gewone** rechtsbijstand kan afhankelijk zijn van een beoordeling van de middelen van de gezochte persoon en/of de beoordeling of het in het belang van de rechtspleging is **gewone** rechtsbijstand te verlenen, overeenkomstig de in de betreffende uitvoerende lidstaat toepasselijke criteria om voor rechtsbijstand in aanmerking te komen.
- (14) (...)
- (15) (...) **Kinderen zijn kwetsbaar en moeten een specifiek beschermingsniveau genieten. Daarom zijn er met betrekking tot de rechtsbijstand voor kinderen in strafprocedures en voor kinderen die in een procedure ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel zitten, bijkomende procedurele waarborgen opgenomen in de richtlijn [...] betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure.**¹¹
- (16) Bij de uitvoering van deze richtlijn dienen de lidstaten ervoor te zorgen dat het fundamentele recht op rechtsbijstand, zoals neergelegd in artikel 47, lid 3, van het Handvest en in artikel 6, lid 3, onder c), EVRM, wordt geëerbiedigd (...).

¹¹ Over deze richtlijn wordt momenteel onderhandeld.

- (17) De lidstaten dienen **op basis van de beschikbare gegevens relevante** gegevens te verzamelen waaruit blijkt hoe het recht op **voorlopige** rechtsbijstand voor verdachten, beklaagden en gezochte personen is uitgeoefend. **Deze relevante gegevens moeten waar mogelijk ook betrekking hebben op** het aantal gevallen waarin voorlopige rechtsbijstand werd verleend aan verdachten of beklaagden wie de vrijheid was ontnomen of aan gezochte personen, en over het aantal zaken waarin het recht op voorlopige rechtsbijstand niet werd uitgeoefend. Dergelijke gegevens dienen **waar mogelijk ook** het aantal verzoeken om **gewone** rechtsbijstand te vermelden in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel waarbij de lidstaat als (...) uitvoerende staat optreedt, alsook het aantal gevallen waarin deze verzoeken werden ingewilligd. Zij **dienen ook relevante** gegevens **te bevatten** over de kosten van het verlenen van voorlopige rechtsbijstand aan personen wie de vrijheid is ontnomen en aan gezochte personen **in die gevallen, voor zover dergelijke gegevens beschikbaar zijn.**
- (18) Deze richtlijn dient van toepassing te zijn op verdachten en beklaagden, ongeacht hun juridische status, burgerschap of nationaliteit. Deze richtlijn eerbiedigt de door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens erkende grondrechten en beginselen, zoals het verbod op foltering en onmenselijke en ontorende behandeling, het recht op vrijheid en veiligheid, de eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven, het recht op menselijke integriteit, de rechten van het kind, de integratie van mensen met een handicap, het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op een eerlijk proces, het vermoeden van onschuld en de rechten van de verdediging. Deze richtlijn dient te worden toegepast met inachtneming van deze rechten en beginselen.
- (19) In deze richtlijn worden minimumvoorschriften vastgesteld. De lidstaten kunnen de in deze richtlijn vastgestelde rechten uitbreiden om een hoger beschermingsniveau te bieden. Een dergelijk hoger beschermingsniveau mag geen belemmering vormen voor de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen die dankzij die minimumvoorschriften bevorderd moet worden. Het beschermingsniveau mag nooit lager zijn dan de normen die opgenomen zijn in het Handvest en in het EVRM, zoals uitgelegd in de jurisprudentie van het Hof van Justitie en het EHRM.

- (20) Aangezien de doelstellingen van deze richtlijn, namelijk het vaststellen van gemeenschappelijke minimumnormen inzake het recht op **voorlopige rechtsbijstand** voor verdachten en beklaagden in strafprocedures **en inzake voorlopige rechtsbijstand en gewone rechtsbijstand in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel**, niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt **maar** vanwege de omvang van de maatregel beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan wat nodig is om dit doel te verwezenlijken.
- (21) (...) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 21 betreffende de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland ten aanzien van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en onverminderd artikel 4 van dat protocol, nemen het Verenigd Koninkrijk en Ierland niet deel aan de vaststelling van deze richtlijn, die derhalve niet bindend is voor, noch van toepassing is in die lidstaten.¹²
- (22) Overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van Protocol nr. 22 betreffende de positie van Denemarken, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, neemt Denemarken niet deel aan de aanneming van deze richtlijn, die derhalve niet bindend voor, noch van toepassing is op Denemarken,

¹² De formulering van deze overweging is aangepast aan de positie van het Verenigd Koninkrijk en Ierland, overeenkomstig de bepalingen van Protocol nr. 21.

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Onderwerp

1. Deze richtlijn bevat minimumvoorschriften inzake:
 - a) het recht op voorlopige rechtsbijstand voor verdachten en beklaagden in strafprocedures wie de vrijheid is ontnomen, en
 - b) het recht op voorlopige rechtsbijstand en **gewone** rechtsbijstand voor gezochte personen tegen wie een **procedure loopt uit hoofde van Kaderbesluit 2002/584/JBZ** ("procedure ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel").
2. Met deze richtlijn **wordt beoogd** Richtlijn 2013/48/EU in die zin aan te vullen **dat het recht op toegang tot een advocaat, zoals omschreven in Richtlijn 2013/48/EU, in de in artikel 2, lid 1, bedoelde gevallen daadwerkelijk wordt toegepast.**
3. Geen bepaling van deze richtlijn mag worden uitgelegd als een beperking van de in (...) Richtlijn **2013/48/EU** neergelegde rechten.

Artikel 2

Toepassingsgebied

1. Deze richtlijn is van toepassing op:
 - a) verdachten of beklaagden in strafprocedures wie de vrijheid is ontnomen en die recht op toegang tot een advocaat hebben uit hoofde van Richtlijn 2013/48/EU;
 - b) **gezochte personen tegen wie een procedure ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel loopt, bij aanhouding in de uitvoerende lidstaat, en die recht hebben op toegang tot een advocaat overeenkomstig Richtlijn 2013/48/EU.**
2. **Deze richtlijn is niet van toepassing wanneer verdachten, beklaagden of gezochte personen hebben afgezien van hun recht op toegang tot een advocaat, overeenkomstig artikel 9 respectievelijk artikel 10, lid 3, van Richtlijn 2013/48/EU, of wanneer lidstaten de tijdelijke afwijkingen uit hoofde van artikel 3, lid 5 of lid 6 daarvan hebben toegepast.**
3. **Met betrekking tot lichte strafbare feiten, en voor zover dit in overeenstemming is met het recht op een eerlijk proces, is deze richtlijn niet van toepassing:**
 - a. **indien in het recht van een lidstaat is bepaald dat een sanctie wordt opgelegd door een andere autoriteit dan een in strafzaken bevoegde rechter, en de oplegging van die sanctie bij die rechter kan worden aangevochten of naar die rechter kan worden verwezen, of**
 - b. **indien als sanctie geen vrijheidsstraf kan worden opgelegd¹³.**

¹³ Cie, FR, ES, PT en BE maken een voorbehoud bij artikel 2, leden 3 en 4.

4. Mits dit in overeenstemming is met het recht op een eerlijk proces, is deze richtlijn niet van toepassing op situaties waarin de vrijheid van de betrokkene beperkt werd in een van de volgende gevallen:

- a) tijdens een eerste verhoor door de politie of door een andere rechts-handhavingsautoriteit ter identificatie van de betrokkene, dan wel om te bepalen of een onderzoek moet worden ingesteld;
- b) om te controleren op wapenbezit of om uitsluitel te krijgen over andere soortgelijke veiligheidsvraagstukken;
- c) met het oog op de uitvoering van onderzoekshandelingen of bewijsvergaringshandelingen, andere dan die bedoeld in artikel 3, lid 3, onder c), van Richtlijn 2013/48/EU;
- d) om ervoor te zorgen dat de verdachte of beklaagde moet voorkomen voor een bevoegde autoriteit in overeenstemming met de voorschriften van het nationaal recht

Artikel 3

Definities

Voor de toepassing van deze richtlijn wordt verstaan onder:

- a) "rechtsbijstand": de financiering (...), door een lidstaat, van de bijstand van een advocaat waardoor de uitoefening van het recht op toegang tot een advocaat mogelijk wordt gemaakt.
- b) "voorlopige rechtsbijstand": tijdelijke rechtsbijstand, die niet valt onder de in het nationaal recht geldende voorwaarden voor de toekenning van rechtsbijstand en die aan een persoon wie de vrijheid is ontnomen, wordt verleend totdat de bevoegde instantie overeenkomstig het nationaal recht de definitieve beslissing over de gewone rechtsbijstand neemt.

c) "gezochte persoon": persoon tegen wie een Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd **en die in de uitvoerende lidstaat is aangehouden.**

d) (...) ¹⁴

Artikel 4

(...) Voorlopige rechtsbijstand in strafprocedures

1. De lidstaten zorgen ervoor dat verdachten of beklaagden in strafprocedures wie de vrijheid is ontnomen **en die recht op toegang tot een advocaat hebben uit hoofde van Richtlijn 2013/48/EU, (...) recht hebben op voorlopige rechtsbijstand.**
2. **Indien de verdachte of beklaagde de vrijheid is ontnomen, wordt op verzoek van de betrokkene onverwijld, en uiterlijk voordat een verhoor wordt afgenomen door de politie, een andere rechtshandavingsinstantie of een justitiële instantie, voorlopige rechtsbijstand verleend. Voorlopige rechtsbijstand wordt verleend voor de toepassing van de strafrechtelijke procedure waarin de betrokkene ervan wordt verdacht of beschuldigd een strafbaar feit te hebben gepleegd.**
 - 2a. **Ten aanzien van minder ernstige strafbare feiten, en voor zover in overeenstemming met het recht op een eerlijk proces, kunnen de lidstaten in hun wetgeving bepalen dat voorlopige rechtsbijstand wordt verleend indien zulks in het belang van een goede rechtsbedeling is vereist. De bevoegde autoriteiten beslissen onverwijld en uiterlijk vóór het verhoor van de betrokkene, of het verlenen van voorlopige rechtsbijstand in het belang van de rechtsbedeling is.** ¹⁵
 - 2b. **In ieder geval wordt voorlopige rechtsbijstand verleend wanneer de verdachte of beklaagde voor een bevoegd rechtscollege of bevoegde rechter wordt gebracht met het oog op een beslissing over de voorlopige detentie.**

¹⁴ Zie overweging 7a.

¹⁵ Cie, FR, ES, PT, BE, BG, IT en LT maken een voorbehoud bij deze bepaling.

3. Voorlopige rechtsbijstand wordt **verleend** totdat **de betrokkene in vrijheid wordt gesteld** **of** de definitieve beslissing over de **gewone** rechtsbijstand is genomen **door de bevoegde instantie en**:
 - a) wanneer de verdachte of beklaagde **gewone** rechtsbijstand wordt toegekend, de aanwijzing van de advocaat van kracht is geworden; **of**
 - b) **indien het verzoek wordt verworpen, deze beslissing definitief is geworden.**
4. De lidstaten zorgen ervoor dat voorlopige rechtsbijstand wordt verleend voor zover deze noodzakelijk is om **verdachten en beklaagden de mogelijkheid te bieden** het recht op toegang tot een advocaat als neergelegd in Richtlijn 2013/48/EU (...), met name gelet op artikel 3, lid 3, **daarvan, daadwerkelijk uit te oefenen.**
 - 4a. **De lidstaten treffen de nodige regelingen om verdachten of beklaagden wie de vrijheid is ontnomen, in staat te stellen hun recht op voorlopige rechtsbijstand daadwerkelijk uit te oefenen.**
5. De lidstaten **kunnen** bepalen dat de vergoeding van de kosten in verband met voorlopige rechtsbijstand teruggevorderd kan worden van verdachten of beklaagden die niet voldoen aan de (...) criteria om voor **gewone** rechtsbijstand in aanmerking te komen.

Artikel 5

Voorlopige rechtsbijstand en gewone rechtsbijstand in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel

- 0a.** De uitvoerende lidstaat zorgt ervoor dat, zolang er geen definitieve beslissing over gewone rechtsbijstand is genomen overeenkomstig lid 1, gezochte personen recht hebben op voorlopige rechtsbijstand overeenkomstig artikel 4, lid 2, artikel 4, lid 3, artikel 4, lid 4a, en artikel 4, lid 5, van deze richtlijn, dat van overeenkomstige toepassing is op procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel in de uitvoerende lidstaat in geval van aanhouding uit hoofde van een Europees aanhoudingsbevel.
- 0b.** De lidstaten zorgen ervoor dat voorlopige rechtsbijstand wordt verleend voor zover dat nodig is om gezochte personen de mogelijkheid te bieden hun recht op toegang tot een advocaat uit hoofde van Richtlijn 2013/48/EU daadwerkelijk uit te oefenen, met name gelet op artikel 10, lid 2, daarvan.
1. De uitvoerende lidstaat zorgt ervoor dat gezochte personen recht op **gewone** rechtsbijstand hebben vanaf de aanhouding uit hoofde van een Europees aanhoudingsbevel tot hun overlevering, of, wanneer er geen overlevering plaatsvindt, tot de beslissing inzake overlevering definitief geworden is.
 2. (...) ¹⁶
 3. Het in lid 1 bedoelde recht op **gewone** rechtsbijstand kan afhankelijk zijn van een beoordeling van de middelen van de gezochte persoon en/of de beoordeling of het in het belang van de rechtsbedeling is **gewone** rechtsbijstand te verlenen, overeenkomstig de in de **uitvoerende** lidstaat toepasselijke criteria om voor rechtsbijstand in aanmerking te komen.

¹⁶ Cie, FR, ES en PT maken bezwaar tegen de schrapping van deze bepaling.

Artikel 6

Verstrekking van gegevens

De lidstaten zenden de Commissie uiterlijk op [twee jaar na de in artikel 8, lid 1, vermelde datum] en vervolgens om de drie jaar, beschikbare gegevens toe over de wijze waarop de in de artikelen 4 en 5 bedoelde rechten ten uitvoer zijn gelegd.

Artikel 7

Non-regressieclausule

Geen enkele bepaling van deze richtlijn mag worden opgevat als een beperking of afwijking van de rechten en procedurele waarborgen die zijn vastgelegd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden of andere relevante bepalingen van het internationaal recht of van het recht van een lidstaat die een hoger beschermingsniveau bieden.

Artikel 8

Omzetting

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op [24 maanden na de bekendmaking van deze richtlijn] aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.
2. Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in de bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.
3. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de bepalingen van nationaal recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 9

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 10

Adressaten

Deze richtlijn is gericht aan de lidstaten overeenkomstig de Verdragen.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement

Voor de Raad

De voorzitter

De voorzitter